

Рівненський державний гуманітарний університет

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
ФІЛОЛОГІЇ. ІНОЗЕМНІ МОВИ**

Збірник наукових праць

**Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 1

Рівне – 2010

ББК 81.2
А – 43
УДК: 81'243

Актуальні проблеми сучасної філології. Іноземні мови: збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 1. – Рівне: РДГУ, 2010. – 152 с.

Збірник наукових праць містить статті з теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Мороз Людмила Володимирівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович

– професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Вокальчук Галина Миколаївна

– доктор філологічних наук (Національний університет „Острозька академія”);

Гороть Євгенія Іванівна

– доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Архангельська Алла Мстиславівна

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищенко Олег Володимирович

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Шульжук Каленик Федорович

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Оляндер Луїза Костянтинівна

– доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Павлова Ольга Іванівна

– кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Терещенко Тетяна Вікторівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Адах Наталія Арсенівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна

– кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Сербіна Тетяна Георгіївна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №5 від 25.12.2009)

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

Збереження кольору в термінах, безумовно, зв'язане з прямим значенням лексем, адже згадана бухгалтерська книга є дійсно синього кольору, а коректуючі записи — червоного.

Отже, лексико-семантичні трансформації є неминучими в процесі перекладу економічної термінології, оскільки безпосередньо зв'язані з екстралінгвістичними чинниками розвитку термінології, зокрема різним баченням соціально-господарських процесів та понять у різних народів.

Висновки та перспективи. Ідеї наукового перекладу з урахуванням лексико-семантичних трансформацій є суттєвими як у справі практичного перекладацтва, так і при укладанні термінологічних словників. У перспективі важливо докладніше досліджувати на лексико-семантичному рівні фахову лексику окремих галузей економіки (фінансів, обліку, банківництва тощо). Це дозволить вийти на досконаліший рівень наукового перекладу, збагативши його конкретнішими ідеями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. – Москва: Междунар. отношения, 1974. – 216 с.
2. Левицкая Т.Р., Фитерман А. Н. Проблемы перевода (на материале современного английского языка). – Москва: Междунар. отношения, 1976. – 206 с.
3. Стернин И.А. Проблемы анализа структуры значения слова. – Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1979. – 156 с.
4. Clark E.V., Clark H.H. Universals. Relativity and Language Processing // Universals of Human Language / Ed. by J. Greenberg. – Stanford: Stanford University Press, 1978. – P. 225–279.
5. Burke D. Biz-Talk-1. American Business. Slang and Jargon. – Los Angeles-San Francisco: Optima Books, 1993. – 254 p.

Резюме. В статті йде про основні поняття лексико-семантичних трансформацій в англо-українському перекладі економічних термінів. Це дослідження типових лексико-семантичних трансформацій, які зустрічаються в лексиконі економіки в англо-українському перекладі.

Ключевые слова: лексико-семантические трансформации, терминологема

The summary. The article concerns about lexico-semantic transformations of Anglo-Ukrainian translation from economical terms. This is a study revealed going lexico-semantic transformations which is under specialized vocabulary of economic in the English-Ukrainian translation.

Key words: lexico-semantic, terminoleksema

Одержано редакцією 29.10.2009

УДК: 82. 0

Б.М. СИНЕВИЧ

МИСТЕЦТВО ЯК ДЖЕРЕЛО НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКЗИСТЕНЦІЇ ПИСЬМЕННИКІВ “ПРАЗЬКОЇ ШКОЛИ”

Резюме. Дослідження присвячене проблемі системного вивчення теоретичних проблем літературознавства в текстах письменників “празької школи”. Домінуючим у теоретичному дискурсі Юрія Липи, Олени Теліги, Олега Ольжича є увага до конкретно-реального світу та співвіднесеність естетичних засад творчості з національно-культурними запитами. Культ високої художності та світоглядної глибини “празькани” синтезували в єдину теоретичну модель, яка органічно поєднала національне начало та прагнення досягти рівня європейської художньої та філософської культури.

Ключові слова: концепція, модернізм, стиль, творчий процес, національна специфіка літератури.

Література 20-х – поч. 30-х років двадцятого століття міцно і назавжди посіла одне з чільних місць в історії українського письменства. Більше того, цей період дав для нашої культури такий заряд, таку потенцію росту, що відгуки й прямі наслідки його засвідчуємо сьогодні, на початку третього тисячоліття.

Літературознавча, теоретична спадщина письменників “празької школи” привертає особливу увагу. Закономірним є той факт, що саме в середовищі української еміграції з’явилися літературно-критичні й науково-теоретичні розвідки з своєрідною домінантою національного начала духовності взагалі, художньої творчості зокрема. Зосереджуючись на національній специфіці художньої літератури, теоретичних аспектах творчого процесу, значенні категорії літературного стилю, Євген Маланюк, Юрій Липа, Олег Ольжич, Олена Теліга створили своєрідний світогляд, певну мистецьку філософію. Очевидно, це зумовлено тим станом психологічного напруження, коли думки, ідеї та почуття наповнені пристрасною боротьби й усе навколо, особливо обставини особистого життя, викликають посилене реагування митця.

Усвідомлюючи першорядне значення теоретичної платформи культури в добу національного відродження, представники “празької школи” сприйняли внутрішній виклик, шукали і знаходили свою відповідь, свої варіанти цієї складної проблеми, висвітлюючи її з платформи митця. Євген Маланюк, Олена Теліга, Олег Ольжич, Юрій Липа та інші подавали свої естетичні погляди на літературознавчі проблеми, які їх цікавили, через призму мови літературної критики та теорії, есеїстичний стиль роздумів. Сьогодні ці погляди не є маргінальними, оскільки вони є своєрідним доповненням офіційно прийнятого й допущеного образу

дійсності, проникають і активізують динаміку літературного процесу, його структуру, моделюють відповідні літературні вартості.

Кожне естетико-філософське явище в літературі та загалом у мистецтві має дві сторони. Це – його теорія або наміри і художня практика, в якій ці наміри мали втілитися. Як правило, між ними не існує гармонійного продовження чи залежності. Теоретичні тексти письменників, де обґрунтовуються ті чи інші явища або заперечуються, стають частиною дискурсу, формують наміри до практики.

Якщо оглядати масив літературознавчих досліджень письменників “празької школи”, то передусім спостерігається прагнення якнайповніше відтворити національну своєрідність мистецтва, що для авторів, котрі жили і діяли у діаспорному середовищі, було, з одного боку, закономірним явищем, аби усвідомити себе у чужому світі, а з другого боку, – дивним, бо кому, здавалось би, потрібна національна література – явище заблокованої і далекої країни, статус якої був невизначений, а перспективи – туманні.

За своєю спрямованістю і проблематикою літературознавство “пражан” контраверсійне, відверто опозиційне стосовно до радянського, відстоювало необхідність розробляти у переконливій художній формі аспекти української національної ідеї. Валентин Халізев у підручнику “Теорія літератури” зазначає: “Культура людства, включаючи її художню сторону, не унітарна, не одноякісно-космополітична, не “унісонна”. Вона має симфонічний характер: кожній національній культурі з її самобутніми рисами належить роль певного інструмента, необхідного для повноцінного звучання оркестра” [9, 366].

Хронологічними рамками нашого огляду буде період 20-30-х років ХХ століття.

Це історичне обрамлення не знеособлює, а радше увиразнює ті внутрішні теоретичні процеси, які відбувалися в цей час у літературному житті в умовах еміграції і знайшли своє осмислення у дослідженнях письменників “празької школи”.

За умов “бездержавності” українська література змушена була виконувати низку суспільних функцій, для літератури загалом неіманентних і факультативних. Така багатофункціональність притаманна була літературам усіх країн, де загальмовувався процес становлення громадянського суспільства і, як наслідок, бракувало свободи слова. Самопосвята національній справі, сильно розвинутий інстинкт відродження, національна самосвідомість – усе це сприяло збереженню національної ідентичності української людини й культури. Євген Маланюк згадував: “Міцно організована на еміграції група національних митців була радіотелеграфною станцією, що посилала на Батьківщину нашу національну енергію... Передумовою доцільності кожного масового руху є ідея, що організовує, формує й урухомлює людський матеріал” [5, 6]. Світоглядна концепція “пражан” формувалась вірою в надіндивідуальну ідею, ідею, якій вони служили, а саме – національну та державотворчу. Вона проходить повз індивідуальні долі кожного з них, перетворюючи їх в знаряддя своєї самореалізації. З іншого боку, осмислення західних ідей, в тому числі ідей модерної західної філософії та культури, було не просто частиною абстрактного культурного досвіду, а питанням культурної орієнтації для цієї інтелігенції, яка свідомо будувала свою власну культуру.

О. Забужко, досліджуючи проблеми Шевченкового міфу України, цитує Т.Бубера: “Ми говоримо про національну ідею, коли який-небудь народ помічає свою єдність, свій внутрішній зв'язок, свій історичний характер, свої традиції, своє становлення й розвиток, свою долю й призначення, робить предметом своєї свідомості, мотивуванням своєї волі” (Бубер М. Народ и его земля // Изб. произведения.– С.259) [1, 102].

Процес усунення комплексів меншовартості, повернення віри в себе; виховання нової національної людини в українській культурній самосвідомості проходить через актуалізацію минувшини, що зберігалася в колективній пам'яті і сприймалася як власна доля. Саме умови колоніального існування зумовили патріархальну пасивну орієнтацію, на якій була заснована ідея культурної, національної автономності. “Підставою національно-культурного розвитку, – вважає Т.Гундорова, – ставала теорія ідентичності і цілісності культури щодо певного культурного коду, який зашифрувала традиція... Національна ідея асоціюється не стільки зі свободою творення нового й відштовхування від старого, оскільки із відновленням минулого, збереженням та інтегруванням традиційного” [8, 69].

Трансформація національної ідеї через поезію, публіцистику, есеїстику, літературознавство, перш за все, викликана цією ж волею, бажанням творити “національну духовність”, що в кінцевому результаті мала б привести до самостійної державності. Література та літературознавство “празької школи” – це певна мистецька філософія, окреслена модель літературного розвитку в нашому письменстві, насичена духом теоретизування і полеміки. Сам процес творення своєрідної мистецької філософії сприяв протистоянню асиміляції на чужині тому, що “погляд їх завжди спрямовувався всередину, в межі того умовно політичного і естетичного простору, який називався “Україна” [6, 258].

Поява творчості представників “празької школи” на межі 20-30 років ХХ століття була настільки ж бажаною, настільки й несподіваною. Бажаною – тому що явила собою цілком самобутнє і в той же час органічне продовження тих процесів, які було започатковано стрімким оновленням українського духовного життя після розпаду імперії, коли, за висловом І.Костецького, “сталось ні більш ні менш те, що народилась українська нація. Народилась – у своїй ідеї – одразу як нація нового типу: у вияві, який вступав не у конфлікт з іншими, а, навпаки, у плідний і сприятливий для загального прогресу контакт – у культурному вияві” [2, 184].

Невдоволення реально існуючою дійсністю, бунт, протест, криза. Ці поняття були ключовими у переважній більшості літературознавчих досліджень “пражан”.

Євген Маланюк не допускає орієнтації на модерністичну поетику, неприхильно ставиться до різних “ізмів”, вважав захоплення ними “сектанством”, “штундами, які становлять загрозу для мистецтва і призводять до глибокої кризи”. Юрій Липа стверджував, що гасло “мистецтво для мистецтва” означає перетворити мистецтво слова в “блискучий кошмар”. “Поетика А.Белого чи С.Маярме це вакханалія інтелектуалізму. Їхні поезії – це нераз тільки блискучий кошмар. Шукання поезії в чистому стані – це нищення її” [3, 139].

Таким чином, Євген Маланюк, Юрій Липа, Олена Теліга, Олег Ольжич, – з одного боку, обстоювали принципи достеменного мистецтва та високого мистецького рівня. Одночасно, їхні погляди були суголосні з вимогою високої вольової напруги, державницької ідеї, тобто віддано стояти на сторожі інтересів нації за утвердження себе у правах. Їх вабила як самореалізація через творчість, так і суспільний ефект слова, можливість його впливу на суспільство. Свій обов’язок художника вони вбачали у тому, щоб виносити на обговорення суспільства злободенну проблематику і тим самим виконувати “провокативну” місію.

Літературознавчі дослідження представників “празької школи” – це своєрідна рефлексія письменників на літературну дискусію, що відбувалася в Україні, і на процеси, що спостерігалися в теорії і практиці західноєвропейських літератур. Діалог та його орієнтація – це форма існування в просторі чужої культури, це захисна реакція, результат якої – власне розуміння феномену мистецтва слова, процесу творчості.

Євген Маланюк як теоретик художньої творчості піднімає складні проблеми зв’язку між світовідчуттям, світорозумінням, світоглядом митця і його творчістю, між її ірраціональними та раціональними чинниками, а також суб’єктивними і об’єктивними, позачасовими й актуально-життєвими.

Концепція мистецтва дослідника ірраціональна за походженням, в якій органічно синтезуються традиція та модернізм із своїм специфічним змістом і яка пронизана стихією інтелектуалізованого діонісійства. Дослідницький простір охоплює як сучасне, так і історичне минуле, однак антиколоніальна свідомість породжує категоричність оцінок, виключає появу нових моделей.

Загальна настанова, на наш погляд, забезпечила цілісність авторської концепції і дала можливість зреалізувати задум у множинних вимірах, серед яких варто визначити такі:

- * з’ясування теоретичних аспектів творчого процесу;
- * окреслення національно-мистецької специфіки художньої практики українського письменника;
- * конструювання парадигми феномену національного стилю.

Прикметною ознакою концепції мистецтва Євгена Маланюка був культурологічний підхід в осмисленні національної специфіки української літератури. Закликаючи сучасників звертатися до національних джерел у процесі творчої праці, автор трактував ці витoki як найбільш суголосні духові часу, що не повинні обмежувати людину, а, навпаки, надавати сил для творчості. Свобода письменника вбачалася дослідником саме у зверненні до власних культурних надбань, а не в апеляції до чужих. Національне трактувалося як найприродніше, вияву чого у своїх творах повинен прагнути письменник. Такий курс на подальший розвиток літератури не був застарілий чи утопічний для даного часу. Естетичні пошуки співпадали в ньому з ідейними. У цій площині поруч із звільненням від стереотипів та догм художнього мислення закладалися підвалини «розщеплення» особистості на рівні суспільної та культурної свідомості. Тарас Салига з приводу теоретичних експериментів Є.Маланюка відзначає: «Воюючи проти формалізму, що призводить «до паралічу творчого інстинкту», проти синтетичного способу творчості та асоціативної штучності, він рівночасно був за модерн, але ніколи не відступав від того, що «мистецтво робить («формує») життя і самозроджується з його таємничо глибинної субстанції [...], що воно потужне і грізне, безпомилкове і нещадне, невичерпальне і творче, як сама стихія, як саме життя» [7, 132].

Окреслюючи кризовий стан у літературі, відстоюючи мистецтво, що характеризувалось неприйняттям позитивістської дійсності, а творенням нової, повертаючись до естетичної значущості слова, Євген Маланюк витворив концепцію мистецтва з намірами модерністської практики/

Дослідження дисонансів і гармоній рецепції “празжан” дало можливість сформулювати коло проблем, які зацікавили науковців стосовно творчої спадщини письменників, а саме:

- 1) означення явища як естетичної системи;
- 2) заявлення необхідності комплексного підходу виявленням філософсько-естетичних чинників;
- 3) диференціація у формі персоналізації, прагнення розглянути кожного окремо, не в дусі традицій літературного портретування, а проаналізувати різний вибір долі, позиції, версії, шляхи, дискурси.

Специфіка розвитку української літератури даного періоду визначалася усвідомленням потреби творити якісно нову літературу, яка б відповідала часові і національній ментальності.

Українська література як національно-духова цілісність в середовищі “празької школи” сприймалася як певний спосіб мислення. Спорідненість її представників, незважаючи навіть на індивідуальну стильову своєрідність і відмінні естетичні уподобання, була дуже виразною, бо всі вони мали в серці Україну та її справжню, а не фіктивну свободу. Збереження ментальності конкретних представників етносу було об’єднуючим між підсвідомим і свідомим у світосприйнятті. При цьому вирішальною домінантою у їхній мислеформі стає національна ідея. Це твердження, маючи зовнішній політичний сенс, приховувало в собі естетичний зміст, оскільки творча самобутність неможлива без глибинного національного феномена, для виявлення якого потрібна свобода самореалізації письменника. Це означає, що художник внутрішньо вільний, не заангажований “чужою доктриною”.

Назавжди залишається в літературі слово нескорене, правдиве, одухотворене живими ідеями національного самоусвідомлення, розбудови людини на засадах добра й справедливості. Письменники “празької школи” прагнули витворити новий духовний вимір майбутньої України, коли конструктивні думки, творчоносні ідеї й чин в органічній єдності становитимуть самодостатню цінність.

Наріжним каменем теоретичних проблем “празжан” від самого початку був примат естетичних вимог до літератури – передусім художність, самодостатність, формотворча, стилістична довершеність, звичайно, за наявності духовної субстанції та світоглядної глибини.

Однією з ознак, яка робить письменників “празької школи” оригінальними на фоні тогочасної літератури, є їх непрограмність. Відсутність програми – це теж певна програма, котра ні в чому не обмежує митця, дає йому можливість повною мірою розкритися. Така установка забезпечила живучість, коли в умовах пошуків нових доріг важко було виразити естетичними критеріями певної течії новітні світовідчуття.

Є.Маланюк, Ю.Липа, О.Теліга, О.Ольжич у літературознавчих розвідках значною мірою відбивали двояку природу літератури – як явища суспільного, національного, з одного боку, й естетично самодостатнього, підпорядкованого закономірностям внутрішнього саморозвитку, з другого. Проблема ця не була відкриттям, вона існує відтоді, мабуть, відколи існує саме мистецтво, просто доба, насичена політичними пристрастями, загострила її. Конкретика реального життя визначила зміст і характер художнього переживання. Художня практика нагромадила достатній досвід для теоретичного осмислення та узагальнення – як з боку перебудови національного руху в українській культурі та поза нею, так і щодо ролі та функцій мистецтва у цьому процесі. Наголошування естетичної природи мистецтва, культ високої художності “празжани” синтезували в єдину теоретичну модель, яка органічно поєднала національне начало та прагнення досягти рівня європейської художньої та філософської культури.

Специфічність літературознавчого доробку письменників “празької школи”, якщо брати до уваги умовно узагальнений тип письма, яскраво простежується в характері його суспільної заангажованості. Усе це виявилось передусім в окресленні кожним митцем своєї власної позиції як щодо тогочасної суспільної ситуації, так і щодо власне літературної творчості. Саме реанімованою потребою індивідуальної незалежності від власної волі зумовлюється специфічний вияв авторського “я” в кожній із цих сфер. У творчому доробку представників “празької школи” може найвиразніше проступає сконденсована в цьому “я” ідентичність народу, принаймні того середовища, з якого вийшов поет і представником якого він себе відчуває.

Передусім виявляється внутрішній зв'язок художнього слова поета, його реальної життєвої постави (поведінки, позиції) та морально-світоглядних переконань. Тобто, художнє переживання позбувається фарисейства (що не означає ілюзійності). Водночас, суспільна заангажованість цього художнього переживання усвідомлюється митцем і як її загальнозначуща, універсальна якість.

У письменників “празької школи” заангажованість художнього мислення є іманентною. Корені цього мислення сягають родового відчуття відповідальності, етнобудівничої природи слова – його глибокої діахронної комунікативності і прямої причетності до буття етнопсихоемоційних основ. З погляду соціально-історичної детермінованості ця особливість є свідомим і вільним внутрішнім вибором.

Спостерігається у дослідженнях еволюція суспільно-громадської думки. Тобто, мається на увазі глибинне осмислення різноманітних аспектів ідеологій, що панували в той чи інший час, формування й утвердження української культури. По суті, це було поновлення генетичного зв'язку художнього мислення свого часу з національною літературною традицією. Минувшина є філософсько-естетичним ідеалом. Саме через історію, що сконденсувала раритети минулого й додала до них оновлені цінності, подається прогностична інформація, яка передбачає багатовимірність її тлумачення. Визначається основна естетична настанова творчості – надихання визнаними часом образами минулого. З цього приводу Євген Маланюк зазначав: “Поминаючи навіть формально-культурні моменти, мусимо визнати, що для нашої національної психіки, для наших “нервів”, корисна є вже сама “класична” постава. Себто стриманість і витриманість, реанімування на Вічне в часовім (а не навпаки)... Розуміється, що “клясична” постава має об'єктивну вартість лише під умовою, що вона не є порожньою позою, але міцною формою напружено-повновартісного змісту” [4, 425-426]. Тому фальші, художньої декоративності, оскільки у своїй суті вони не мали опори в історії як загальнолюдського, так і національного розвитку, “празжани” у літературній практиці не сприймали.

У намаганні вивести українське мистецтво на європейські і навіть світові обрії “празжани” зорієнтовані на інтелектуальну, творчу особистість, освічену інтелігентську еліту, іноді теж поринають у далечинь естетизованого минулого.

Літературний процес другої половини ХХ століття як у Західній Європі, так і в Україні характеризувався тим, що література робила спробу вирішити глобальні проблеми, чим пояснюється її глибока філософічність, намагання створити власну модель людського існування “нового героя”, що опинився в ситуації “на межі”.

Літературознавчі розвідки Євгена Маланюка, Юрія Липи, Олени Теліги, Олега Ольжича відбивають всю складність епохи, яка, в свою чергу, виформовує певний світогляд, ідеологію, створює нову естетику мистецтва слова. Спостерігається не лише оцінка того чи іншого мистецького феномена, а й іноді наявна гостра авторська опозиція, або навпаки, зацікавлення та інтерпретація. І ніколи не існує споглядального констатування. У статтях постає доба, думи й чин, усі екзистенційні пошуки. Академічність їм не властива, однак при всій категоричності в постановці проблем, негативними характеристиками та багатющою палітрою

іронізмів, сарказмів, парадоксів – дослідники напрочуд інтелігентні. Трагічна невідповідність реальних суспільних обставин намірам особистості, котра шукала політичного й національного самоозначення, часом приходила у суперечність з обставинами. Намагаючись компенсувати прогалини, дозаповнити естетичний простір, “пражани” у літературознавчих дослідженнях висувають моральний імператив, який коливався між вимірами письменника як “підкріплювача сердець” та проекцією власного “я” на колектив, що несло небезпеку духовній інтегральності митця. Кризова ситуація зламу століть сприймалася як зміна світовідчуття, злам цінностей і духовності та сприяла зміщенню з виміру свободи на вимір якості.

“Празька школа”, як колективний феномен, сигналізувала про нові досягнення. Підсилені виразністю емігрантського нерва, опинившись у суворій реальності чужих культур, вони прагнули розвинути модерністську естетику. Зв’язок з літературною класичною традицією зумовлював скерованість на культуру “високого” модернізму. Звичайно, звертання до високих тем, вплив мистецької творчості через формування людської індивідуальності як суб’єкта практичної діяльності, завдання зміцнювати дух вело до спотворення індивідуального голосу митця. На формування такого комплексу поглядів визначально вплинули “вісниківство”, національна травма та національна доля.

Однак, незважаючи на всі труднощі, пов’язані з поняттям “модернізм”, воно залишається відповідним щодо “пражан” тому, що значною мірою вирізняється низкою стильових рис, цінностей, вкорінених у свій час та культурний простір.

Дослідження рецептивної моделі національного мистецтва, мистецького стилю Євгена Маланюка проходило в контексті модернізму, що дозволило простежити пошуки істини феномену мистецької творчості дослідником, які розглядаються ним в різноаспектних вимірах. Мистецька творчість для Євгена Маланюка не “механічна модель дійсності”, а процес суб’єктивного сприйняття світу, в результаті чого відображається не сам предмет, а ставлення до нього, що й утворює новий духовно-естетичний світ, який впливає на психологію і свідомість, задовольняючи допитливість і даючи пізнання, включає реципієнта в дійство, дає можливість думати і спілкуватися. Піднімаючи складні проблеми між світовідчуттям, світорозумінням, світоглядом митця і його творчістю, між її ірраціональним та раціональним чинниками, а також суб’єктивними і об’єктивними, позачасовими й актуально-життєвими, в процесі яких формує концепцію мистецтва, ірраціонального за походженням, яке органічно синтезувало традиції та модернізм і пронизане стихією інтелектуалізованого діонісійства. Дослідницький простір охоплює як сучасне, так і історичне минуле, однак антиколоніальна свідомість породжувала категоричність оцінок, включала появу нових моделей.

Шляхи теоретичного обґрунтування нових стильових форм у дослідника проходять хоч і в межах національного, але пов’язані з моментами збагачення елементами “європеїзму”.

Домінуючим у теоретичному дискурсі Юрія Липи, Олени Теліги, Олега Ольжича, на нашу думку, було авторське особистісне “я”, що бере на себе право і обов’язок говорити від імені колективного “ми”, бути відповідальним за правдивість художнього слова, причетним до високих суспільних ідеалів доби та відповідальним за суспільну справу. Ми простежили й інший суттєвий аспект. Мається на увазі вивільнення креативної авторської змоги, завдяки якій митець стає особистістю по-спражньому творчою, готовою і спроможною не тільки відобразити світ в усій його складності та неоднозначності, а й по-своєму інтерпретувати, естетично змодельовати його.

Ставши учасником багатовікової полеміки про секрети творчого процесу, Юрія Липу найбільше турбує стан безпосередньої реалізації художнього задуму у мистецький твір. Мистецтво для нього є втіленням людської індивідуальності, творчої і духовної свободи. Погляди дослідника вписувались в комплекс європейських інтелектуально-культурних інтенцій модернізму.

Хоч у загальному теоретичному дискурсі “пражан” доробок Олени Теліги і Олега Ольжича незначний, однак осмислення його дозволило наблизитись до глибинного розуміння естетичних і теоретичних пошуків. Увага Олени Теліги до власне мистецької проблематики, осмислення ролі і призначення художника вирізняється високою рівнем творчого самоусвідомлення й самоаналізу.

Сьогодні теоретична основа статей, есеїв, публіцистики “пражан” – це документ часу і місця. Цінність їх не лише в конкретних визначеннях, але й у тому, що вони показують, наскільки кожен з них був глибшим, тоншим і вищим від поглядів, зумовлених добою, але в яких не виявилася або частково виявилася їх власна творча істота. Кожен з них був занадто індивідуальним, занадто своєрідним, але вибудував свій стиль, свій духовний світ. Літературознавство двадцятого сторіччя не буде повним без розділу про їх теоретичні експерименти, знання еволюції їх теоретичних пошуків. Радикалізм поглядів щодо завдання мистецтва з точки зору історизму вважається нами виправданим з приводу огляду на обставини того часу, коли майже скрізь в Європі домінували тоталітарні і авторитарні диктатури, які відверто фізично нищили українську націю та й саме її буття було під знаком питання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Забужко О. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу. – К.: Абрис, 1997.– 144 с.
2. Костецький І. Стефан Георге. Особистість, доба, спадщина // Вибраний Стефан Георге... – Штутгарт: На горі, 1968-1971.– С.29-206.
3. Липа Ю. Бій за українську літературу.– Варшава, Народний стяг, 1935.– 151 с.
4. Маланюк Є. Бібліографія // Книга спостережень: Проза.– Торонто, Онтаріо: Гомін України, 1966.– С.414-441.
5. Маланюк Є. Група “Танк” // Статті про “Танк”.– Варшава, 1929.– С.6-8.

6. Павличко С. Теоретичний дискурс українського модернізму: Дис. докт. філолог. наук: 10.01.– К., 1995.– 399 с.
7. Салига Т. «...Спасибі Вам за ваше серце, за листи, за слова, що додадуть сили...» / З епістолярію Є.Маланюка // Дзвін.– 1998.– №11-12.– С.130-137.
8. Сміт Ентоні Д. Національна ідентичність.– К.: Основи, 1994.– 223 с.
9. Хализев В. Теория литературы.– М.: Высш.шк., 2000.– 398 с.

Резюме. Исследование посвящено проблеме системного изучения теоретических проблем литературоведения в текстах писателей “пражской школы”. Доминирующим в творческом дискурсе Юрия Липы, Елены Телиги, Олега Ольжича является внимание к конкретно-реальному миру и соотнесение эстетических принципов творчества с национально-культурными потребностями. Культ высокой художественности и мировоззренческой глубины “пражане” синтезировали в единую творческую модель.

Ключевые слова: концепция, модернизм, стиль, национальная специфика.

The summary. The above-mentioned work has been dedicated to the problem of the systematic study of theoretical problems of the literary criticism in the text of the “Prague school” writers. The problem of discourse of the “Prague school” ers have been determined and analyzed on the level of theory and literary criticism. The cult of high artisticism and ideological depth had been synthesized by the “Prague” men into the only theoretical pattern, which brought about a harmonic combination of the national source and their striving to achieve a world-recognized level of the European artistic and philosophical culture.

Key-words: here should be defined as such: “conception, modernism, discourse, style”

Одержано редакцією 26.10.2009

УДК: 821.111-313.1

О.Є. ФРАНЧУК

DEBATE TECHNIQUES FOR EXPLORING TRUE STORIES BEHIND JONATHAN SWIFT'S SATIRE. (PART 1)

Резюме. Виклики сучасності вимагають від викладачів запровадження інноваційних технологій при навчанні іноземних мов і трансформації ролі викладача в консультанта, координатора, організатора проблемно-орієнтованої, дослідницької, навчально-пізнавальної діяльності студентів. Поставлені проблеми і завдання зумовили вибір теми “Використання дебатних технологій для дослідження правдивих історій за завісою сатири Джонатана Свіфта.” В статті, що пропонується до уваги, на матеріалі дослідження творів письменника пропонуються приклади практичного застосування дебатних технологій в процесі навчання англійської мови під час занять з студентами.

Ключові слова: дебатні технології, дебатні технології для вивчення іноземних мов.

1. Critical Thinking Strategies Across the University Curriculum in the Modern Investigations.

The field of teacher education is a relatively under-explored one in both second and foreign language teaching. The literature on teacher education in language teaching is slight compared with the literature on issues such as methods and techniques for classroom teaching [5, 93]. By 1990, some in the field had begun to argue that it was important to examine how people learned to teach languages. Thus, the emphasis began to move to the relationship between L2 as the content or subject matter, and teacher education [1, 289-299]. In general terms, it is fair to say that teacher education has been predicated on the idea that knowledge about teaching and learning can be transmitted through processes of organized professional education to form individuals as teachers. This knowledge has been broadly defined as consisting of subject matter and pedagogy. Mostly, up till now the University faculties preparing pre-service teachers provide teacher-learner with certain knowledge- usually in the form of general theories about language learning, prescriptive grammatical information about language, supported with training (exercising), and pedagogical methods – that could be applicable to any teaching context. There are still many problems with this knowledge-transmission view [4:84-89]. Since 1980s, teacher education has moved from this view of knowledge transmission to one of knowledge construction in which teacher-learners build their own understanding of language teaching through their experience by integrating theory, research and opinion with empirical and reflective study of their own classroom practices [7, 249-265]. In this connection we should consider the following reasons:

- the need to remove the gap between the university traditional mission of providing detached and scholarly reflection of the world, and its obligation to prepare pre-service teachers to implement effectively their knowledge in teaching/learning environments;
- a want for the pre-service teachers not only to know the core concepts of the disciplines, but also make them able to practice the systematic and informed habits of thought that created those insights, and that will lead them to create more knowledge, and solutions to the problems, even those which their education cannot foresee;
- the challenge to relate the course work to the world outside of the classroom and previous experience;
- the urgent necessity of forming a critical thinking professional which is to be more of a kind of a facilitator and moderator in the modern classroom than a source of knowledge, which in the Era of Global Information the one has ceased to be;

ЗМІСТ

<i>Роголя А.М. Кропивко І.М. Данілова Н.Р.</i> З історії розвитку каталонської поетичної школи.	3
<i>Миронюк В.М.</i> Діалогічність автора і героя в малій прозі марка черемшини.	7
<i>Михальчук Н.О.</i> Лінгвальні засоби вираження індивідуального стилю автора у прозі Р.Баха.	12
<i>Нестерук В.М.</i> Постмодерністська деконструкція як поєднання текстуальних стратегій.	20
<i>Сербина Т.Г.</i> Речевая агрессия в политическом дискурсе СМИ.	24
<i>Палій В.П.</i> Національно-культурні особливості фразеологічних одиниць із соматичним компонентом у французькій та українській мовах.	27
<i>Козіцька О.А.</i> Функціональний діапазон вставних одиниць у сучасних українських художніх та публіцистичних текстах.	29
<i>Замашина С.М.</i> Особливості лексичного складу англійської мови за межами сполученого королівства.	34
<i>Ярута Н.П.</i> Особливості американської документальної літератури хіх століття.	38
<i>Мороз Л.В.</i> Особистісний пошук життєвих цінностей в романі «Тріумфальна арка».	41
<i>Мороз Л.В.</i> Роман-сповідь "Чорний обеліск": особистісне осмислення історії людства і життя людини.	45
<i>Воробйова І.А.</i> Власні імена у творах Агати Крісті.	52
<i>Воробйова І.А.</i> Власні імена в англійських та українських фразеологізмах.	57
<i>Воробйова Л.М.</i> Національно-культурна семантика фразеологізмів з опорним компонентом "Серце" (на матеріалі української, російської та англійської мов).	62
<i>Зубілевич М.І., Бігунова С.А.</i> Importance of listening comprehension skills.	65
<i>Купчик Л.Є.</i> компаративний аналіз семантичного аспекту фразеологічних одиниць з компонентом «вода» (на матеріалі німецької, англійської та української мов).	71
<i>Косолапов В.І.</i> Портрети британських лексикографів: Ерік Партрідж і Майкл Ранделл.	75
<i>Цаль Т.В.</i> Лексико-семантичні трансформації англо-українського перекладу фахової лексики з економіки.	79
<i>Синевич Б.М.</i> Мистецтво як джерело національної екзистенції письменників "Празької школи".	82
<i>Франчук О.Є.</i> Debate Techniques for Exploring True Stories behind Jonathan Swift's Satire. (Part 1).	87
<i>Миколайчук А.І.</i> Південне мовлення у романній прозі У. Фолкнера.	92
<i>Самковська А.С.</i> Англомовний політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних студій.	99
<i>Хмель В.А.</i> Міфологема тіні у романі патріка зюскінда «Парфуми».	103
<i>Турко І.-М.Б.</i> Футуризм та його витоки у світовому літературному процесі.	107
<i>Король О.Ю.</i> З історії дослідження художньої біографічної літератури.	109
<i>Олексійчук Ю.В.</i> Однослівні інтернет-протологізми в словниковому запасі сучасної англійської мови.	115
<i>Кузло Н.М.</i> Особливості перекладу термінів освітньої галузі.	121
<i>Старух О.В.</i> Поняття „Жіноча ідентичність” у світлі гінокритичних теорій.	126
<i>Джава Н.А.</i> Handlungsorientierter Fremdsprachenunterricht: Wie geht das in der Praxis? (Aus der Praxis - für die Praxis)	129
<i>Липиніна О.Л.</i> Didaktische Überlegungen zur „Hauslektüre"	134
<i>Грипич С.Н.</i> Проблематика творів Марка Твена у контексті американської літератури доби реалізму.	138
<i>Поліщук О.С.</i> До питання про тпологію фразеологічних одиниць в англійській мові.	140
<i>Поліщук О.С.</i> Національна специфіка структурно-семантичної моделі фразеологічної одиниці (на матеріалах англійської та української літератури).	145
<i>Відомості про авторів.</i>	149

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ. ІНОЗЕМНІ МОВИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 1

Відповідальний редактор збірника Мороз Л.В.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Ніколайчук Г.І.
Технічний редактор Котяж О.
Комп'ютерна верстка Кречмаровський В.Л.

Підписано до друку 25.12.2009 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 25,02. Обл. вид. арк. 29,1. Замовлення № 85/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43 **Актуальні проблеми сучасної філології. Іноземні мови: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 1.— Рівне: РДГУ, 2010. — 152 с.**

ISBN 966 — 7281 — 10 — 01.

Збірник наукових праць містить статті з теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

УДК: 81'243

ББК 81.2